

מסורת המדרש

עג ד"ר סוף פרשה א'. ילקוט דברים רמז תמ"ו. ועין פנ"א פכ"ט. פתומת מ"י שרם סימן ו'. עג ילקוט יחזקע רמז כ"ב. ועין פנ"א פ"ב. ונתמחל מ"י פ"ב. ונתמחל מ"י פ"ב.

חידושי הרד"ק

עג וכל גדולים כו. בעל ועל פ"ק ומש"ש בהנחותי בס"ד. ששים ושנים מלכים שהרג יהושע כו. על במד' פכ"ב. (ושם אמר שנהרג לא בימי סיסרא. דרש מ"ש באו מלכים נלחמו בו מלכי כנען כו. ולא פורש מי הן המלכים. לומר שהן המלכים הידועים הנזכרים בס' יהושע לא מלכים. וכתוב אצל כלם אחד. שהיו אנטיקיסר שלו. הן הן המלכים שהיו עם סיסרא. ואין זה כמאמר דהא דאמר ס"ב מלכים חב' יחזקע.)

(ואמר החכמה)

אמרי יושר

לא נדנדה עריסה. הוא כלי שמטלים בו התינוק והוא יעשה תחלה משתה לזה או פ"י קללתו של עוג לא נרם לו זה אלא מבית אברהם. הוא ואנטיקיסר שלו. שר צבא שלו ומאחד יתרא דרש ולא במלך ירחו לבד קאמר אלא בכל השאר בן דהא כולם כתיב בו אחד ירחו וא"כ ס"ב היו זהו בניתחא לא לא היו אלא ס"ב היו.

באור מהר"פ

ו ואנטיקיסר שלו. פ"י רב"מ בל"י משנה לקיסר.

ידי משה

ששים ושנים מלכים כו. ומקשה המד' לעצמו והלא שלשים ואחד היו דכתב בפירוש בספר יהושע שלשים ואחד מלכים מפורשי' בשמם ואת אמרת ששים ושנים ותירצו אלא כההיא דר' ברכיה כו' אלא הוא ואנטיקיסר שלו שהיה לכ"א משנה ממילא היו ששים ושנים עכ"ל רש"י.

ליקוטים

י. עוג. שהיה גדול בגבורה ובממשלה. עכשיו. כלומר מהו דמתנה עוד מעט אם אחפץ ואינו, וההיב לו שסופו ליפול ביום. לא נדנדה עריסה. עמ"כ מה שפירש בעצמו והוא נכון. ואחז בעריסה לפי שתחלת גבורתו נודע ע"י העריסה כדכתב הגה ערשו ערש ברזל שבקורו קצן מוסל בעריסה היה שובר כל הערימות והוכרחו לעשות מברזל. ומאברהם התחיל לגדנ' בגבורתו כי שם נגזר עליו שיפול באחרית. כולם היו במשתה ש"י א"א. אם לא נרצה לומר כפשוטו שחיו שנים רבות עד ימי יהושע נזכר על בניהם שפילו ביד יחזקע. ואולי היה זאת בקבלה (אשד הנחלים).

שש ושמת בבא אליו נפש נקי צדיק. עוג וכל גדולים עמו. עיין קה"ר פ' טוב ללכת וגו'. אמרו לעוג. ד"ר פ"א סי' כ"ה. דאמר ר' לוי. הוא טעם על מ"ש עוג מתנתו שפופה. שעל שנוול מאבות זקנים. ומה גם למ"ד שנוול לו' חדשים שהוא חלוש בטבעו.

והוצרך לעריסה מה שאין כן הראשונים היו בריאים מתולדותם (עיין לעיל פל"ו כצאן עויליהם ולא היו צריכים לעריסה). דאמר ר' יהושע. פירש למ"ש גדולי עולם. וצ"ע מנין לו ואפשר שכונתו כמ"ש בסמ"ן ט' שאותן שינקו חלב שרה נתן להם ממשה ורמזו במ"ש מלכי עמים ממנה יהיו. יהיו בגי' ל"א. ולמ"ד שהמשתה עשה כשהיה בן י"ג א"כ היו אז בני י"ג וי"ד ואברהם שידע שעתידים להיות מושלים זימן את כולם לסעודתו ואותם הרג יהושע. וגם רמז בפסוקים של חבקוק שרמזתי לעיל בס"ס ט'.

קרנים מידו לו הוא יהושע שכתוב אצלו וקרני ראם קרני בהם וגו'. וזהו עמד וימודד וגו' ויתפוצצו הררי וגו' שבימי יהושע נטלה ממשלתם שירשו מאברהם והרגם. ל"ב מלכים. כ"ה ג"כ בילקוט כאן ויהושע י"ג. אך רש"י הגיה ס"ב (ע"י מ"כ) ובמ"ר פ' כ"ג סימן ד' איתא ס"ב מלכים ל"א בימי יהושע ול"א בימי סיסרא. וע"י לקמן ס"פ פ"ה מלך בכל אנטיקיסר שלו היה יושב ביריחו. ועיין ילקוט יהושע שם בשם ספרי אר"י וכי ל"א מלכים היו בא"י אלא כל שלא קנה לו פלטיות בארץ לא עשה כלום. ומרומז בשמ"ר פל"ב סימן ב'.

משתה גדול, משתה גדולים עוג וכל גדולים עמו היו שם. אמרו לעוג לא היית אומר אברהם פקדה עקרה ואינו מוליד, אמר להם עכשו מתנתו מה היא לא שפופה, אין יחייב אגא אצבעי עליה אגא פחיש ליה. אמר ליה הקדוש ברוך הוא מה אתה מבקש על מתנתו, חייך שאת רואה אלה אלהים ורבי רבבות יוצאים מבני בניו ואין סופו של אותו האיש לפול אלא בידו שנאמר

(במדב' כא) ויאמר ה' אל משה אל תירא אתו כי בידך נתתי וגו' דאמר ר' לוי לא נדנדה עריסה תחלה אלא בביתו של אברהם אבינו, דאמר ר' יהושע בן מנחמה דאיתן ששים ושנים מלכים שהרג יהושע פלם היו במשתה של אברהם אבינו, ולא שלוששים ואחד היו, אלא פי ההיא דאמר ר' ברכיה נר' חלבו נר' פקנה משום ר' יוחנן מלך ירחו אחר, מה תלמוד לומר אחד אלא הוא ואנטיקיסר שלו.

גדול משתה גדולים. ואע"ג דר"י בר סימון גופיה פי' לעיל גדול העולם היה שם קאמר להא נמי. דכולהו איתנהו. ובילקוט גרס הכא דא. פקדה עקרה. מפני שמישמעאל עד יצחק כמה שנים לא הוליד מהרג סבור שכבר פסק כח ההולדה מאברהם ונתעקר.

שפופה. שפלה וגמולה. אין יחייב אגא אצבעי עליה אגא פחיש ליה. אם אתה אנכי אצבעי עליו אגא פחיש ליה. ז"ל מת"כ פ"י הערוך או חרום או שרוע ת"י או פחיש או פסיע עכ"ל ופ"י לפ"ז שאעשנו חרום. אבל אינו בת"י שלפנינו אלא בת"י שלפנינו פ"י בו דלקי בחוטמיה. ובעל מוסף הערוך פ"י שם שהוא מענין פחשה ע"פ שלא חסרה (מסכת ע"ז דף ג"ג ע"א). שפירושו שם לא ששברה על שברים אלא מעכה שנמחקה הצורה. וא"כ פירוש מלה זו לשון מיעוד ומחק וכן פחיש דכאן נקרא בש"ן שמאלי כמו פחים בסמ"ד. כי בידך נתתי. ומדלא קאמר אתנו דייק שכבר פסק דינו בשנים קדמוניות והיינו במשתה הזה כדלקמן בדברים רבה פ"א. דאמר ר' לוי לא נדנדה עריסה. כתב בעל מת"כ וז"ל קאי ארבעה עשר עוג מתנתו מה היא כו' כלו שבוהו מאד שהיה כל כך קטן שנדנדה בעריסה כדרך הקטנים שאצלנו. מה שאין כן דורות הראשונים שהיו גדולים ובראים מקטנותם. וכמו שדרש בפ' לו' על כתוב ישלחו כצאן עויליהם עכ"ל. אבל יותר נראה שכך צריך להיות אגא פחיש ליה דאמר ר' לוי לא נדנדה עריסה תחלה אלא בביתו של אברהם אבינו. א"ל הקב"ה מה אתה מבזה כו' (ע"ד) כי בידך נתתי וגו'. אמר ר' יהושע בר מנחמה. (וכן הוא בילקוט יהושע י"ב) ולא דאמר ברל"ח. כי הוא ענין נוסף והודעה אחרת על מה שלמעלה ממנו ומוכח כאן דרך אגב. שאמר לעיל שעוג היה במשתה אברהם מביא מאמר הדומה לזה שלא הוא בלבד היה שם אלא כל ל"א (או ס"ב) מלכים של כנען היו שם. ומביא המאמר על פני כולו עם דברי ר' ברכיה אף שאינו מעניינא דידן כלל. וכדרך המדרשות. ששים ושנים מלכים. הוא ואנטיקיסר שלו. פי' שר סי' ד' איתא אמר ר' נאי הכהן ס"ב מלכים היו ל"א ביריחו ול"א בימי סיסרא כו' ע"ש. הוא ואנטיקיסר שלו.

רש"י

הכ"ד ציוס הגמל אם יחזק יוס שנמנהו בעריסה עשה משתה גדול וכלו וגמלו עמו מקד. הוא ואנטיקיסר שלו. שר נגל שלו ועמו היה ל"ז ואני אומר טעות יש בספרים שכחזו צהס ל"ז מלך ואין ראוי להיות אלף ס"ז מלך שהיה דורש אחד שאין מ"ל אחד ומה פ"ל אחד הוא ואנטיקיסר שלו כלומר כל מלך ומלך

מתנות כהונה

אללעל שאמר עוג מתנתו מה היא וכו'. ואם שאר בני האדם היו גם הם כהנים מה היה מתנה עליהם. עריסה. מטע קלרה שמתעניין בהם הילדים. ואי לא דמיסתפינא אמיתא דהכי פירוש לא נלם יעטעו ושנרון נדנדה לעריסה של עוג ושאר מלכי האומות אלף צניו כו' וכדמפרש ואזיל. (ה"ג רש"י ז"ל אותן ששים ושנים מלכים.) ואנטיקיסר שלו. פירש"י שר נגל היה ג"כ שמה ועמהס היו ס"ב וע"כ כתיב מלך ירחו אחד וכן אלל כלם כתיב אחד לרבות הממנה

חידושי הרש"ש

אלף אלהים ורבי רבבות. עמ"ש לעיל פמ"ב בסופה. אלא בידם כצ"ל. וכ"ה שם ובילקוט הכא. ואנטיקיסר שלו. עיין אם לא נרצה לומר כפשוטו שחיו שנים רבות עד ימי יהושע נזכר על בניהם שפילו ביד יחזקע. ואולי היה זאת בקבלה (אשד הנחלים).